

имен существительных и прилагательных в современном русском языке. Поиск конкретных слов облегчает указатель, приведенный в конце книги.

Новая монография по метонимии несомненно будет с интересом встречена

преподавателями русского языка, лексикологами и лексикографами. Важный вклад она внесет и в изучение путей семантического развития слов не только в славянских, но и в других европейских языках.

Людмила Степанова

Mokienko, V. M.: Slovar' ruskoj brannoj leksiki. Dieter Lenz Verlag, Berlin 1995, 151 str.

Německým vydavatelům patří díky za pomoc, kterou v současnosti poskytují mj. také filologům ze zemí bývalého sovětského bloku při vydávání různých komerčně méně atraktivních publikací a slovníků. Tak např. berlínské nakladatelství Harrassowitz Verlag vydalo v r. 1993 Historisches Argot und neuer Gefängnislang in Böhmen od Jiřiny van Leeuwen-Turnovcové, v r. 1995 vydal Dieter Lenz Verlag pečlivě a sličně Mokienkův slovník.

Nejnovější práce významného rusisty a slavisty, lexikologa a frazeologa prof. dr. V. Mokienka obsahuje na 4000 slovníkových hesel z oblasti "brannoj leksiki" tj. matizmů, obscénních výrazů a také eufemistických pojmenování, která sem plně svou expresivitou patří. Česká lingvistika, která staví především na Zimově pojetí lexikální expresivity, ale už také využívá poznatků o expresivitě v oblasti frazeologie a syntaxe, dokáže Mokienkův přínos ocenit. Jednotlivá hesla slovníku jsou doplněna i frazeologickými obraty, v nichž se heslové výrazy vyskytují (ЖУЛИК. - *Честный жулик*. жарг. *То же, что честный вор.*), ale také dialogickými replikami, na něž se dá frazeologismem odpovědět (*Где мой кошелек? С утра найти не могу. - Где? Где? - В пизде.*) 146 stran vlastního lexikonu obsahuje tedy velmi bohatý zdroj materiálu pro rusisty a slavisty, ale i pro další zájemce. A Mokienkův historicko-etymologický komentář je nejen zasvěcený, ale i čtivý.

ko-etymologický komentář je nejen zasvěcený, ale i čtivý.

V bibliografickém soupisu literatury je zachyceno 271 titulů, které demonstrují širokou bázi, z níž Mokienkův slovník vychází, ale taky ruský i zahraniční zájem o tuto specifickou složku řeči, a to nejen v horizontálním pohledu a v různých jazycích, ale i z hlediska lingvistického vývoje (nejstarší položka Mokienkovy bibliografie je z r. 1828).

Bohatě jsou zastoupeny ve slovníku výrazy z jednotlivých slangů profesních (námořníků, kavaleristů, lékařů, diplomatů aj.) i zájmových (džezových muzikantů, sportovců), z argotu zlodějů, homosexuálů, narkomanů, prostitutek apod. Kromě výrazů platných pro celé území, jsou zde i lexikální jednotky omezené na jednotlivé oblasti a místa (moskevský žargon, petrohradský, novgorodský aj.). Uživatelův zájem budou také zcela jistě přitahovat výrazy politického žargonu nedávných let, jako i výrazy vězeňského slangu a argotu sibiřských gulagů.

Kvantitativnímu růstu frekvence matizmů v běžné komunikaci ruské společnosti i v umělecké literatuře napomohla na jedné straně glasnost', z druhé strany pak současné zhoršení životních podmínek. Je pravdou, že máť je snad nejefektivnějším způsobem pro okamžitě ulehčení, pro uvolnění stresu a napětí, je možností "izlit' dušu", ale je zase

také problémem jazykové kultury, kultivování řeči i společnosti, kulturnosti národa a jazykové výchovy. Expresivní výrazy matu, např. ze zlodějského argotu, se nyní často objevují v masmédiích, děti a mladí je slyší a vnímají - a v podstatě nejde jen o zhrubělé vyjadřování, ale o vážné sociální a ekonomické problémy, jichž je mat pouze verbálním vyjádřením.

Bylo by dobré a nanejvýš potřebné, kdyby se matem nezabývali jen filologové, překladatelé a literáti, ale také psychologové, sociologové, kriminalisté, kdyby nás nikoho společenské problémy, které mat vyzrazuje, nenechávaly netečnými. Mokienkův slovník není pouhou exotickou četbou tabuových výrazů.

Svatopluk Pasýřfk

Acta Universitatis Mathaei Bellii, Zborník vedeckovýskumných prác, Séria spoločenskovedná, odbor: literatúra, jazykoveda, Katedra slovanských jazykov a literatúry FHPV - UMB. Banská Bystrica 1994, 132 s.

Díky záslužné práci pracovníků katedry slovanských jazyků a literatury FHPV - Univerzity Mateja Bela v Banské Bystrici vyšel sborník vědeckovýskumných prací pod názvem "Пошукки" (Hľadanie). Sborník je koncipován do třech oddílů - literárněvědného a jazykovědného, přičemž prostřední oddíl představuje jejich vzájemnou a zároveň nenásilnou symbiózu, kdy můžeme "jako detektivové" na okamžik vstoupit do jiného světa, do tajuplného a kouzelného světa pohádek a fantazie, a ocitnout se tak v pohádkovém království skutečného v neskutečném, iracionálního v reálném, pozemského v kosmickém světě, kde "harmonie dobra a světla odedávna téměř vždy vítězí nad disharmonií zla a tmy".

Jazykovědný oddíl otevírá medailón *Dramatické pulzovanie tvorivých energií* k významnému životnímu jubileu Vladimíra Hlůšky, literárního vědce, pedagoga, rusisty, mistra sportu a především člověka. Autor eseje M. Jurčo se v něm pokusil vystihnout a přiblížit zásady a principy i životní pout' této osobnosti, v plné jeho šíři a složitosti, v neposlední řadě se ale zároveň jedná i o hluboce osobní vyznání dlouholetému příteli, svého času zapovězenému literárnímu

teoretikovi, badateli, znalci a vykladači tvorby A. Belého. Až příliš mnoho překážek a nečekaných zvrátů na jeden lidský život...

I. Plintovič se ve stati *Vladimír Hlůška objevne o Andrejovi Belom* soustředí uje na osobní krédo Hlůšky a zároveň na jeho rozměrné monografické dílo o literární tvorbě A. Belého, které vzbudilo pozornost a zájem i u představitelů současné ruské literární vědy nejen proto, že Hlůška v něm invenčně osvětluje ideově-tematické a ikonicko-poetické vlastnosti a zvláštnosti literární tvorby a literárněvědné činnosti A. Belého, ale i proto, že na pozadí této monografie i ostře exponuje symbolismus jako umělecký proud.

Myšlenkově podnětná je publikace úvah *Dostojevskij a relizmus* J. Kopaničáka o problematice poslání literárního umění a umění vůbec jako "tajemství člověka a hledání cest k jeho štěstí", o významu a volbě uměleckých prostředků a jejich vztahu k reálnému životu. Autor dále nastiňuje základ Dostojevského estetiky, podstatu jeho vztahu ke svobodě, pravdě, vykládá světový názor Dostojevského a jeho postupnou cestu od realismu až k naturalismu.

S. Makara sleduje v příspěvku *Взаимо-*